

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX kadencja

Druk nr 147
Warszawa, 7 stycznia 2020 r.

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 33 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt uchwały:

**- w sprawie upamiętnienia 50. rocznicy śmierci
Mieczysława Grydzewskiego oraz jego wkładu
w kulturę narodową.**

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem uchwały upoważniamy panią poseł Paulinę Matysiak.

(-) Magdalena Biejat; (-) Agnieszka Dziemianowicz-Bąk; (-) Krzysztof Gawkowski; (-) Maciej Gdula; (-) Daria Gosek-Popiołek; (-) Maciej Konieczny; (-) Przemysław Koperski; (-) Beata Maciejewska; (-) Paulina Matysiak; (-) Wanda Nowicka; (-) Monika Pawłowska; (-) Andrzej Rozenek; (-) Marek Rutka; (-) Krzysztof Śmiszek; (-) Adrian Zandberg; (-) Marcelina Zawisza.

UCHWAŁA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
z dnia
w sprawie upamiętnienia 50. rocznicy śmierci Mieczysława Grydzewskiego oraz jego
wkładu w kulturę narodową

W 2020 roku obchodzimy 50. rocznicę śmierci Mieczysława Grydzewskiego, wybitnego redaktora, wydawcy i dziennikarza.

Mieczysław Grydzewski w 1924 roku rozpoczął wydawanie „Wiadomości Literackich” – jednego z najważniejszych czasopism Polski międzywojennej, które przetrwały, w różnych wcieleniach, niemal sześćdziesiąt lat. Ponad czterdzieści lat wydawał je Mieczysław Grydzewski – to osiągnięcie, z którym w polskiej kulturze mogą równać się tylko tacy redaktorzy jak Jerzy Giedroyc czy Jerzy Turowicz.

Ostatni przedwojenny numer „Wiadomości Literackich” ukazał się z datą 3 IX 1939. W dziesięć dni później Mieczysław Grydzewski opuścił Polskę i udał się na emigrację, z której nigdy nie wrócił. Wróciły jednak „Wiadomości...” pod jego redakcją: najpierw w 1940 roku w Paryżu jako „Wiadomości Polskie, Polityczne i Literackie”, a później od 1946 roku w Londynie, jako „Wiadomości”. Tym ostatnim tytułem Grydzewski kierował osobiście do grudnia 1966 r. Po jego śmierci – 9 stycznia 1970 r. w Londynie – „Wiadomości” wychodziły jeszcze przez kolejną dekadę, aż do wiosny 1981 roku.

Życie i dzieło Mieczysława Grydzewskiego przypominają nam o tym, o czym wciąż zbyt łatwo zapominamy: że życie twórcze i duchowe społeczeństwa nie opiera się wyłącznie na indywidualnym wysiłku jednostek. Literatura nie powstaje jedynie z artystycznej wizji pisarza, ale w procesie pracy zbiorowej: od redaktorki i tłumacza po księgową i drukarza. Nie ma literatury bez życia literackiego i nie ma kultury bez instytucji kultury, które muszą być dla twórców oparciem i ramą.

Życie i dzieło Mieczysława Grydzewskiego stanowią ucieleśnienie tych prawd – dzisiaj nie mniej żywych niż przed półwieczem.

W 50. rocznicę śmierci Sejm Rzeczypospolitej Polskiej oddaje cześć jego pamięci i dziełu.

UZASADNIENIE

W narracji historycznej brakuje miejsca dla postaci, które tworzyły w kulturze zaplecze dla twórców. Upamiętnienie Mieczysława Grydzewskiego będzie nie tylko upamiętnieniem jego osoby, ale również symbolicznym gestem, który doceni wszystkich pracowników i pracownice wspierające działania twórcze, tworzące pole do realizowania artystycznych wizji, upowszechniania wiedzy i szerokiego udostępniania kultury w Polsce i na świecie.

Największą zasługą Mieczysława Grydzewskiego jest włączenie w kulturę języka polskiego licznego grona wybitnych pisarzy polsko-żydowskich, którzy w okresie międzywojennym współtworzyli literaturę polską: Mariana Hemara, Jana Lechonia, Antoniego Słonimskiego, Juliana Tuwima, Brunona Schulza, Józefa Wittlina, Brunona Jasińskiego, Irenę Krzywicką i wielu innych.

BIOGRAM

Mieczysław Grydzewski urodził się 27 grudnia 1894 roku w Warszawie, w rodzinie średniozamożnej żydowskiej burżuazji, która dwukrotnie zmieniała nazwisko rodowe Grützhändler na Grycendler i na Grydzewski. Syn Jakuba i Cecylii z Beudelschów. W czasie I wojny rozpoczął studia prawnicze na Uniwersytecie Moskiewskim, które skończył w Warszawie pod kierunkiem prof. Marcelego Handelsmana uzyskując stopień doktora nauk filozoficznych. W latach studiów współpracował z pismem „Pro arte et studio” (później „Pro arte”), którego został w 1918 roku faktycznym redaktorem naczelnym. Tam też debiutował tekstem *Konstytucja 3 maja a Deklaracja praw człowieka i obywatela* (z. 2). Po ukończeniu studiów rozpoczął pracę w redakcji nocnej warszawskiego „Kurieria Polskiego”.

W czasie wojny 1920 roku zgłosił się, wraz z Lechoniem i Tuwimem, do służby w Biurze Prasowym Naczelnego Dowództwa.

Od 1920 roku wydawał, a od 1921 również redagował miesięcznik „Skamander”, który ukazywał się do roku 1928 oraz w latach 1935-1939. W 1922 roku doktoryzował się na podstawie rozprawy o stosunkach polsko-francuskich za czasów Stanisława Augusta. W 1924 roku założył wraz z Antonim Bormanem „Wiadomości Literackie” – największy i najważniejszy polski tygodnik literacki w latach międzywojennych, wychodzący wraz z dodatkami: „To-To” i „Pani”, który redagował do września 1939 roku. Od 1926 roku Grydzewski wydawał ponadto „La Pologne Litteraire” - mutację „Wiadomości Literackich” dla zagranicy. W 1936 roku redagował i wydawał miesięcznik „Przyjaciel Psa”. W latach 1931-1932 pisał „Kroniki zagraniczne” dla „Kultury” redagowanej przez Kazimierza Wierzyńskiego.

Ostatni numer „Wiadomości Literackich” ukazał się z datą 3.09.1939 roku; 13 września Grydzewski opuścił Polskę i dotarł przez Rumunię i Włochy do Paryża. Od marca do czerwca 1940 roku w Paryżu wydawał i redagował tygodnik „Wiadomości Polskie, Polityczne i Literackie” (formalnie jako redaktor występował Zygmunt Nowakowski), przeniesiony w lipcu tegoż roku do Londynu. W latach 1940-1944 redagował dla wydawnictwa M. I. Kolin serię wydawniczą pn. „Książnica Polska” (wraz z Z. Nowakowskim). „Wiadomości Polskie” zostały zamknięte decyzją władz angielskich w lutym 1944 roku.

W latach 1944-1946 Grydzewski przygotował dla kilku polskich pism emigracyjnych („Orzeł Biały”, „W drodze”, „Tygodnik Polski”, „Polska Walcząca”, „Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza” i in.), pod pseudonimem Scrutator, recenzje z książek angielskich dotyczących

Polski – łącznie ponad 50 artykułów. Sporadycznie robił to także później, m.in. dla „Wiadomości”, „Tygodnia Polskiego” i „Kalendarza DP”. Na zamówienie Ministerstwa Informacji i 2. Korpusu zredagował kilka tematycznych antologii literackich, z których ukazała się jedynie, w dwóch wydaniach, antologia poezji. Materiały do dwóch innych znajdują się w Bibliotece Polskiej w Londynie.

Po likwidacji pisma Grydzewski wydawał almanachy tekstów literackich nowych i przedruków w seriach: Biblioteka „Wczoraj i dziś” oraz Biblioteka Ziemi Naszej, które miały zastąpić tygodnik. Ukazało się kilkanaście, liczących nawet ponad 100 stron, książek.

W kwietniu 1946 wznowił wydawanie pisma pod nazwą „Wiadomości”, które redagował wspólnie z Antonim Bormanem do grudnia 1966 roku. Ciężko chory przekazał pismo Michałowi Chmielowcowi, samemu redagując jedynie rubrykę „Silva rerum”. W „Wiadomościach” redagował samodzielnie działy: „Silva rerum”, „Polonica”, „Kronikę” i „Książki nadesłane”. Używał pseudonimów: jam, Jotem, M.J.G., mg, mjpg, nh, Scrutator, Silva.

W 1957 roku Grydzewski ogłosił w „Wiadomościach” ankietę nt. popularności polskich pisarzy na emigracji. Na podstawie wyników powołał emigracyjną Akademię Literatury, zwaną „Akademią Grydzewskiego” i ustanowił doroczną nagrodę „Wiadomości” za najlepszą książkę wydaną na obczyźnie i najlepszy utwór publikowany w tygodniku. Jury nagrody przyznawało wyróżnienia także po śmierci Grydzewskiego i formalnej likwidacji pisma (1981) do roku 1990.

Rzadko przyjmował wyróżnienia i nagrody: w 1950 Nagrodę „Dziennika Polskiego i Dziennika Żołnierza”; w 1967 - Nagrodę im. Anny Godlewskiej; w 1967 - Nagrodę Fundacji im. Alfreda Jurzykowskiego.

Zmarł 9 stycznia 1970 roku w Londynie, a prochy, zgodnie z jego życzeniem, rozsypano na cmentarzu Golders Green.